

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
VASTSTELLING VAN EEN ONTWERP VAN LIJST VAN VOOR BESCHERMING
VATBARE MONUMENTEN, STADS- EN DORPSGEZICHTEN**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
CULTUUR, JEUGD EN AMBTENARENZAKEN,**

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 10 juni 2003 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 29 augustus 2003;

BESLUIT :

Artikel 1. Het ontwerp van lijst van de volgende voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten, wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998:

Wegens de historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde:

- als monument:

kasteel van Heurne, kasteelhoeve en park, gelegen te Heers (Vechmaal), Heurnestraat(vechm.) ;

bekend ten kadaster:

Heers, 10e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 301B, 301C, 302A, 303A, 304B.

Wegens de historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde:

- als monument:

hoeve van het verdwenen kasteel de Bellefroid, gelegen te

Heers (Vechmaal), Heurnestraat(vechm.) 79;

bekend ten kadaster:

Heers, 10e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 379E.

Wegens de historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde:

- als monument:

kerkhof rond de St.-Pieterskapel van Heurne, gelegen te

Heers (Vechmaal), Heurnestraat(vechm.) ;

bekend ten kadaster:

Heers, 10e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 360A.

Wegens de historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde:

- als monument:

vierkantshoeve O.L.Vrouwstraat 15 Vechmaal, gelegen te

Heers (Vechmaal), O.L.Vrouwstraat(Vechm.) 15;

bekend ten kadaster:

Heers, 10e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 294D.

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

vierkantshoeve, gelegen te

Heers (Vechmaal), Peuskensstraat(Vechm.) 14;

bekend ten kadaster:

Heers, 10e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 153C.

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als dorpsgezicht:

kern van het oude gehucht Sint-Pieters-Heurne, met inbegrip van wegen, bebouwing en landbouwpercelen, gelegen te

Heers (Vechmaal), Brugstraat(Vechm.) ; Heurnestraat(vechm.) ; O.L.Vrouwstraat(Vechm.) ;

Tongersestraat(Vechm.) ;

bekend ten kadaster:

Heers, 10e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 135, 136C, 136D, 137S, 144C, 149A, 149B, 155B, 155C, 156L, 283B, 290E, 292C, 293C, 295C, 296D, 296E, 296F, 298C, 300C, 300E, 300F, 300G, 310B, 311C, 313D, 315F, 318C, 321D, 323A, 324D, 324L, 324M, 324N, 325L, 327, 328G, 328H, 329, 330E, 332A, 335D, 336L, 339E, 339F, 343H, 343K/2, 346G, 346K, 346L, 346M, 347L, 348D, 348E, 349G, 350L, 350N, 354L, 357E, 357G, 367A, 373C, 376C, 376D, 376E, 376G, 382, 65F, 65G, 65H, 65K, 65N, 65P, 65R, 65S.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde van kasteel van Heurne:

Het kasteelgoed omvat typische en organisch vervlochten componenten: links een via een oprijlaan bereikbare, gesloten (kasteel)hoeve met inrijpoort, pachterswoning, stallingen en dwarsschuur, een op de hoek rechtsvoor van de hoeve geënte kasteelvleugel met ervoor – tussen kasteel en straat, rechts van geciteerde oprijlaan – een door dienstgebouwen, muur- en hekwerk afgeboord voorerf; rechts van het complex strekt zich een park uit, met vijver, bos en moestuin, met eigen poortwerk en afbakeningen, links van de oprijlaan strekt zich een nog grotendeels ommuurde hoefetuin uit.

De verschillende componenten hebben een geschiedenis die archivalisch en de visu minstens reikt tot de 17de eeuw, met een voor de verschijningsvorm beslissend eindstadium in de late 19de tot vroege 20ste eeuw. Een vrijwel integraal bewaarde witkalklaag zorgt voor eenheid in de bebouwing.

De hoeve, die al op de Ferrariskaart prijkt, omvat 17de-eeuwse sporen onder de vorm van S-vormige muurankers, die mogelijk werden gerecupereerd naar aanleiding van een latere bouwphase; een gevelsteen boven de inrijpoort verwijst naar een bouwphase van omstreeks 1743; de inrijpoort heeft een laat-18de-eeuwse vormtaal.

De kasteelvleugel, die met het aansluitende park voor het eerst verschijnt op het voorprimitieve kadasterplan (1828), heeft zowel qua exterieur als qua interieur en contemporaine, neoklassieke vormtaal, maar incorporeert de westelijke hoek van de hoeve, met oudere sporen onder de vorm van een halfkelderse verdieping met keuken, waarin een schoorsteen in 17de-eeuwse stijl en een bakoven, en in de boveliggende ruimte een alkoof met houtsnijwerk in 18de-eeuwse stijl. Afgezien van een neoklassieke afwerking en uitmontering, die gaaf bewaard stuc-, hout- en metaalwerk omvat, zijn in het bijzonder ook de cementtegelvloeren op het gelijkvloers vermeldenswaard.

De gebouwen aan het westelijke nevennerf, geprangd tussen de straat, de oprit naar de hoeve, het kasteel en het kasteelpark, zouden een 18de-eeuwse kern kunnen omvatten, die in de tweede helft van de 19de eeuw tot huidige proporties werd uitgebreid en gemonumentaliseerd. De huidige omvang van de gebouwen dateert van omstreeks 1909.

Historische waarde van kasteel de Bellefroid:

De hoeve vormt de kern van een kasteel, dat vanaf 1612 wordt vermeld en dat na verwoestingen in de 18de eeuw werd heropgebouwd door de familie de Bellefroid, waaraan een gedateerde wapenstein boven de inrijpoort, alsook een in de imposten en sluitsteen gedateerde staldeur nog steeds herinneren. Op de Ferrariskaart (1771-77) wordt een semi-gesloten hoeve, waarvan elementen nog in het huidige complex vervat moeten zitten, letterlijk als *château* benoemd. Een later toegevoegde, luxueuzere kasteelvleugel, links naast het huidige complex, wordt voor het eerst weergegeven op het voorprimitief kadasterplan (1828), maar verdween bij een brand omstreeks 1917. De hekken van het kasteelpark bleven lange tijd bewaard, maar schijnen nu te zijn verwijderd. Het is zelfs mogelijk dat siervazen van de hekpijlers werden gerecupereerd in de omheining van het kasteel van Horne.

Het huidige complex omvat de typische hoeve-onderdelen (inrijpoort, stallingen, dubbele dwarsschuur, woonhuis en erf met mestvaalt), waarin afgezien van de reeds geciteerde, gedateerde onderdelen nog andere bouwsporen getuigen van verschillende opeenvolgende bouwfasen van de 17de tot de 19de eeuw: gerecupereerde S-vormige muurankers, smeedijzeren krulankers, rechthoekige muuropeningen in al dan niet gerecupereerd, vlak kalkstenen lijstwerk, een muizentandfries met dropmotief. De dwarsschuur behield daarenboven een deel in fijnmazig stijl- en regelwerk als herinnering aan een vakwerk-bouwphase.

Historische en volkskundige waarde van het kerkhof van de Sint-Pieterskapel:

Het kerkhof vormt een historisch, functioneel en visueel met de kapel samenhangend site, dat daarenboven een centrale rol vervult in het gehucht, getuige waarvan de talrijke historische grafstenen van lokale overledenen, waaronder een grafkruis van Jenena van Hinnisdael (1636), een fragment van een grafkruis met gotisch opschrift (16de eeuw), de monumenten van de families Bosch, de Favereau en de Calwaert.

Historische waarde van hoeve Onze-Lieve-Vrouwstraat:

De hoeve, die alle typische hoeve-componenten is blijven omvatten (woonhuis, schuur, stallen, inrijpoort, erf), dateert in kern minstens uit de eerste helft van de 19de eeuw. Vanaf het voorprimitief kadasterplan van 1828 wordt het complex al als gesloten hoeve afgebeeld; kadastraal blijkt enkel de linkervleugel wezenlijk aangetast. Afgezien van een gedeelte van de dwarsschuur, dat een vakwerkskelet behield, en mogelijk ook een aantal muuropeningen in vlakke kalkstenen omlijsting, is de verschijningsvorm van het complex laat-19de-eeuws.

Historische waarde van hoeve Peuskenstraat 14:

De hoeve wordt al geregistreerd vanaf de Ferrariskaart (1771-77); het voorprimitief kadasterplan (1828) toont de hoeve als gesloten complex met toegevoegde oostvleugel (tegenwoordige straatzijde). Inrijpoort, linkervleugel (stal) en achternvleugel (woonhuis) zijn stilistisch te identificeren met een oude kern (bolkozijnen, deuren in kalkstenen omlijsting met sluitsteen); het rechtergedeelte van de straatvleugel en de rechtervleugel zijn weliswaar vernieuwd, maar weerspiegelen als volumes wel nog de historische gesloten toestand van het complex.

Historische waarde van het dorpsgezicht:

Sint-Pieters-Heurne behield perfect de karakteristieken die het al minstens sinds de Ferrariskaart (1771-77) als een gehucht kenmerken: een kleine bewoningskern, ombufferd door een functioneel aansluitende context van landbouwland, beemden en bossen.

Het gebouwenbestand bleef grotendeels ongewijzigd en de individuele panden (afgezien van het kasteel van Heurne, het voormalig kasteel Bellefroid en het kerkhof van de Sint-Pieterskapel) bleven ondanks verbouwingen en restauraties herkenbaar als authentieke volumes.

Het omgevende landbouwland strekt zich in alle richtingen uit en behield meer bepaald naar Vechmaal toe een verbazend gave topologie, doordat het dorp zich niet wezenlijk oostwaarts heeft uitgebreid, maar integendeel de oude structuur heeft behouden van een vanaf de dorpskern geleidelijk uitdunnende bebouwingsgraad, uitmondend in een aantal geïsoleerde hoeves aan de rand.

Socio-culturele waarde van de vier monumenten en het dorpsgezicht:

De gebouwen en hun schitterende kader vormen een esthetisch waardevol geheel, dat in ruimere zin is geïntegreerd in een uniek uitgestrekt cultuurlandschap met historische kasteeldorpen (Bommershoven, Heks, Widooie) en domeingoederen (Ter Hove, Monnikenhof, Manshoven), alternerend met een schitterend semi-ruraal kader van akkers, weiland en bossen, de verschillende elementen onderling verbonden door oude wegtracés, dat als geheel qua structuur en verschijningsvorm vrijwel onaantast bleef door moderne stedenbouwkundige ingrepen.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 06-05-2004

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,

Paul VAN GREMBERGEN